

Een volksverhaal:

DEN BAARLIJKEN DUIVEL VAN DE VLOOJENEENGT.

Pastoor Petrus Ecrevisse was de laatste pastoor over Gemert, welke lid was van de Duitse Orde. Deze pastoor, die hier herderde vanaf 1765, stierf aan een beroerte op 25 november in het jaar 1799. Hij werd dood in zijn stoel aangetroffen. Bij zijn tijdgenoten stond hij bekend als een man van meer dan gewone heilige levenswijze. De volksmond weet van hem te vertellen, dat hij in ééne nacht grijs is geworden, en dat 50 jaar na zijn dood zijn lichaam nog ongeschonden teruggevonden werd. Waar dat grijs worden van gekomen was?

"Jongens", zei ons grootmoeder altijd (zo vertelde men me), "jongens, als ge door de Vloojenééngt gaat, zorgt dan een Pater Noster te bidden, want daar heeft bij een bediening Pastoor Ecrevisse den baarlijken duivel gezien...."

(volksverhaal opgetekend door Pastoor Poell).

HET BRABANTS WOORDENBOEK

Zoals U uit de kranten zult vernomen hebben is Het Brabants Woordenboek, dat door de Nijmeegse Centrale voor Dialect- en Naamkunde o.l.v. Prof. Dr. Weijnen samengesteld wordt, financieel in gevaar. Prof. Weijnen heeft de provincie Noord-Brabant om financiële steun verzocht. Na een negatief advies van de zolangzamerhand immer dwarsliggende Culturele (?) Raad, heeft de provincie het verzoek afgewezen omdat de subsidieverlening een taak van de rijksoverheid zou zijn. In samenwerking met de Stichting Brabants Heem, het overkoepelend orgaan van zo'n vijftig Brabantse Heemkundekringen, wordt nu naarstig gezocht naar een oplossing. Een mogelijkheid is misschien dat de provincie samen met de Belgische provincie Antwerpen en Brabant subsidie gaat verlenen. Het woordenboek bestrijkt immers het gebied van het oude hertogdom Brabant.

Op de laatste besturendag van de Stichting Brabants Heem te Oisterwijk werd er unaniem in een motie bij de provincie op aangedrongen alles in het werk te stellen dat kan bijdragen tot voltooiing van dit gigantisch werk.

Ik geloof, dat ik ook namens de vele leden van Gemerts Heem spreek, als ik de stopzetting of vertraging van de publicatie van het Brabants Woordenboek een regelrechte blunder op cultureel gebied noem.

(W.J.Vos, Nuenen).

DE VRAGENLIJSTEN.

Ondertussen gaan we natuurlijk gewoon door met het werk! Inmiddels heeft Ad Otten een interview gehad met een deskundige op het gebied van de varkensfokkerij ten behoeve van de invulling van de "varkenslijst". Peter van den Elsen zorgt nog voor de invulling van de "schapenlijst".

(W.J.Vos, Nuenen).

GEMERTS DIALECT.

Hier nog een greep uit mijn oogst aan woorden en uitdrukkingen van de laatste tijd:

1. Iemand die veel noten op zijn zang heeft, erg kieskeurig is, kan in het Gemerts enigzins sarcastisch te horen krijgen:

"Ge zécht már hoe ge 't weelt hébbe,
gebròkkelt òf chebrusselt, dik òf dun
òf dūr 'n dükske". (=doekje) (N.B.-eigenlijk gebrus-
selt, maar g wordt toonloos, dus ch
na f in òf.
-gebrusselt= fijn gemaakt).(26-8-1977).

2. 'n Goedmoedige verwensing:

"Stikt in 'ne mîlzák, dan kaomde gepoejert in de héél
(= hel). (4-12-1976).

3. (Oud-)inwoners van Stiphout kan men (naar ik hoop nog steeds) op stang jagen door hen toe te voegen:

"Stippende mikske !" (4-12-1976).

4. Naar aanleiding van nummer 3, hier wat namen van (omringende plaatsen die wat afwijken van het Nederlands:

Stippent	= Stiphout,	Boerring	= Boerdonk,
Deurze	= Deurne,	Kèlding	= Keldonk,
Liessent	= Lieshout,	Aele	= Aarle(-Rixtel),

Ézzing = Esdonk,
Aaste = Asten,

Zûmmere = Someren.

Voor aanvullingen houd ik me natuurlijk aanbevolen. Ook voor veldnamen, hoewel dat een heel ander hoofdstuk is.

5. De eerste luchtbanden op fietsen waren dermate zacht dat er keitjes in doordrongen. Vandaar dat zo'n band
"ne kèèjefraeter" genoemd werd (12-12-1976).
6. Van een vrouw ("de diej") of 'n man ("d'n dieje"), die ieder-een te slim af was, werd gezegd:
"De diej (D'n dieje), die iz d'n duvel ontkroope op klaorleechten dách".
(23-3-1977).
7. "ne Mik" die de "burgers" haalden bij de toen nog vanzelf-sprekend "warme bakker" (wat een uitdrukking overigens!), "burgermik" dus, werd door de boeren meewarig "'ne stütmik" genoemd.
(28-9-1977).
8. Van een vrouw die zo hard gewerkt had, dat ze er een rood hoofd van gekregen had, hoorde ik:
" 't lejkt wél òf ik in de héél (=hel) geblaoze hép".
(10-10-1976).
9. Een subtiële: een omweg kan doelmatig zijn als er maar een reden voor is:
"um is nie um as che (=ge) már wît wòrrum".
(10-10-1976).
0. De volgende uitdrukking is voor tweeërlei uitleg vatbaar. Een dubbele bodem dus. (Waar las ik ook al weer dat Brabantse humor niet subtiel is?) Als iemand trouwt zegt men:
"Och, che (=ge) kaant mî z'n twîje maer (=meer) èère-moej lèèje az allaaen !"
(10-10-1976).
1. Vroeger kreeg de pastoor wel eens een half varken. Dat was erg duur maar met wat humor kwam je er wel overheen. Van onze huidige voorzitter hoorde ik dat wijlen Pírke Slits (een bekend Gemertenaar) dan zei:
" 't Is krèk as mî taantpeeng, 't dü már éfkes sîr".
(10-10-1977).

12. Pírke moet 'n wijs man en een groot humorist geweest zijn. Als iemand introuwde, zei hij:

"Intrawe iz 't sêllevde az in ow boks pisse, 't is már éfkes wèèrem". (10-10-1976).

13. Ook in het dialect bestaan eufemismen (=verzachtende uitdrukkingen):

"Die wás soo már 's flug ewéché" (=weg) i.p.v. die stierf nog vlug. (10-10-1976).

14. Die hebben een (kleine) ruzie, twist met elkaar:

"Die hébbe kerwél mî mekaor". (5-10-1977).

15. Ongeveer dezelfde betekenis heeft:

"Die zitte áalt te stèchele" (redetwisten). (5-10-1977).
(Zie ook M.A.v.d.Wijst: Gemertse Woordenlijst, p.59).

16. De eikebomen in de Mgr. Den Dubbeldenstraat heetten vroeger volgens een zegsman:

"de drèèjbûmkes" (12-12-1976). De tijd ontbrak me om dit te controleren. Kan iemand dit bevestigen, tegenspreken of verklaren?

17. "Eerdaags" is 'n mooi maar in onbruik rakend Nederlands woord. In Gemert hoorde ik iemand van 74 jaar:

"Dè doe dan már aeweechs" -en-

"Ik kòm aeweechs wél 's án". (=binnenkort) (12-12-1976).

En zo kunnen we nog lang doorgaan (zeker als U zorgt voor aanvullingen!) Doen!!

W.J.Vos. Nuenen.

WEERSVOORSPELLING, NOVEMBER.

Hazen met ruige vellen

Een harden winter voorspellen,

Ganzen op het ijs met Sint Martien (11 nov.)

Zal men met Kerstmis in 't slijk zien.
